

GRUNDSKOTT MOT SAMVERKAN?

REAKTIONEN inom övriga partier mot högerpartiets programskrift »Besked» har präglats av påfallande överdrifter, ofta av starkt känslomättad art.

De socialdemokratiska tolkningarna går genomgående ut på, att högerpartiet nu skulle vara i färd med att överge den moderata kurs som karakteriserat dess politik sedan hr Heckscher tillträdde ledarskapet — en återgång till den s. k. kärva linjen vore att vänta. Sakligt sett har dessa spekulationer föga intresse — det är så alltför uppenbart att det partitaktiska syftet fått spela en större roll än den allvarligt menade analysen. Självfallet måste det ligga i socialdemokratins intresse att framställa högern som splittrad i »fraktioner» eller »fallanger», skilda av bittra motsättningar — i förbigående sagt är det också märkligt att se hur aningslöst man på sina håll inom högern fallit för sådana provokationer och själv accepterat »fraktionstänkandet», manéret att spela ut olika »riktningar» mot varandra, till glädje endast för motståndaren. Försöken att framställa högern som ett parti på reträtt mot reaktionära ståndpunkter motiveras dessutom

självfallet av det socialdemokratiska behovet att skrämja framförallt folkpartiet med det s. k. högerspöket. Av gammalt är det ju väl känt, att ett av de pålitligaste hindren mot en borgerlig kraftsamling är vissa folkpartikretsars taktiskt betingade oro för att genom anknytning till ett konservativt parti skrämja bort marginalväljare i gränsområdet mot socialdemokratien.

Intressantare än den socialdemokratiska reaktionen är naturligt nog det mottagande »Besked» fått hos de två andra borgerliga partierna. Uppenbarligen kommer folkpartiet därvid i främsta rummet. Samverkan mellan detta parti och högern är och förblir oppositionens centrala organisationsproblem. Utan en sådan samverkan är centerpartiet inte att påräkna; om däremot en fast samverkan mellan högern och folkpartiet kan åstadkommas, torde det relativt snart visa sig alltför riskabelt för hr Hedlund att fortsätta att operera på egen hand. Hans borgerliga väljare kommer säkerligen inte att visa någon förståelse för en politik som skulle uppfattas som ett sabotage mot en äntligen skönjbar möjlig-

het till ett samlat, effektivt angrepp mot det socialdemokratiska maktmonopolet.

Så mycket mera beklagligt är därför det starkt affektladdade, stundom hätska mottagande »Besked» mött inom folkpartiet. Delvis har reaktionen tagit rent bisarra former — hr Ohlins tal om »krigsförklaring» m. m. Även på liberalt håll har man försökt framställa saken så som om högern genom att slå in på en reaktionär linje avsiktligt torpederat möjligheterna till borgerlig samverkan.

Verkligheten är en helt annan. Högerpartiet ser självfallet alltför en borgerlig samverkan som nödvändig. Detta deklarerar utan omsvep även i det nya programmet — och i de faktiska förhållanden som lett partiet fram till denna uppfattning har ju ingen sådan förändring inträffat som kunnat rubba övertygelsen om samverkan som den sakligt riktiga handlingslinjen för oppositionen. Ingen kan på allvar bestrida, att högern sträckt sig utomordentligt långt för att jämna vägen för en sådan fast organiserad samverkan med de övriga borgerliga partierna. Själva det faktum, att hr Heckscher medvetet dragit på sig en stundom hård kritik från vissa kretsar inom sitt parti för att i dessa strävanden ha gått för långt, visar hur allvarligt han engagerat sig för samverkanslinjen.

Ett beklagligt men obestridligt faktum är emellertid, att dessa an-

strängningar tillsvidare inte mött gensvar från folkpartiets sida. Anledningarna härtill skall i detta sammanhang inte analyseras. Sakläget är helt enkelt, att folkpartiets ledning på ett förbluffande psykologiskt sätt envisats med att framställa saken så, att samverkan visst vore välkommen — men endast på det villkoret att högerpartiet ensidigt helt och hållet anpassade sig efter folkpartiet! Det kan inte gärna överraska, att högerledningen under sådana förhållanden måste komma till den uppfattningen, att vidare försök att gå folkpartiet till mötes för närvarande måste bedömas som utsiktslösa. Samverkan kan ju dock icke få innebära det ena partiets totala kapitulation inför den andra samarbetsparten. »Besked» är helt enkelt den ofrånkomliga konsekvensen av att högerens samsarbetssträvanden stött på så hårt motstånd på liberalt håll, att partiet tills vidare måste inrikta sig på att markera sitt eget alternativ till regeringspolitiken.

Självfallet innebär detta inte att högern är beredd att göra avkall på sin måttfulla och konstruktiva politik. Partiet kan givetvis inte därför att samsarbetsförsöken tillfälligt misslyckats undandra sig ansvaret för att utarbeta ett borgerligt alternativ som kan ligga till grund för den samlade opposition utan vilken det för all framtid blir omöjligt att ersätta den socialdemokratiska politiken med något bättre. Däremot innebär konstate-

randet att en sådan samling för närvarande inte kunnat bringas till stånd, att högerpartiet skarpare markerar sin egen konservativa grundåskådning. I ett läge då de övriga oppositionspartierna insisterar på att borgerligheten fortsättningsvis skall uppträda splittrad kan man inte gärna förtänka högerledningen om den bedömer det som nödvändigt att i första hand se om sitt eget hus.

På längre sikt visar det inträffade ingalunda att borgerlig samling är omöjlig — tvärtom att den är nödvändig. I nästa val kommer borgerligheten tyvärr åter att gå fram splittrad, just därför att det inte i tid gick att åstadkomma ett *fast, organiserat* samarbete. Erfarenheten visar, att det inte räcker att avlysa det s. k. »kåbblat» mellan de borgerliga, inte heller att

»från fall till fall» med stolthet visa på en eller annan gemensam skrivning i motioner eller reservationer.

En fast borgerlig samling är fortfarande ett väsentligt mål för den moderna svenska konservatismen. Men samlingen måste givetvis syfta till en borgerlig politik — därför måste högerpartiet i nuvarande läge för sin del markera sin egen profil, avvisa en »oppositionspolitik», som råkat komma riskabelt nära den linje där borgerligheten i sina försök att konkurrera ut socialdemokratin med deras egna varor, förlorar sin egen identitet. Priset för samverkan kan inte vara den svenska konservatismens självuppgivelse — det vore att driva spelet så långt att det förlorade sin mening.